

m 1980

Valitettavasti tärkeällä asialla

HS:n palstoilla selostettiin 4.12. Tampereella pidetyn arvovaltaisen konferenssin "Kunnan koululaitos 1980-luvulla" puheantia. Artikkelissa viitattiin pääjohtaja Ahon lausumaan ns. yhden asian liikkeistä. Yhtenä tällaisena "yhden aineen" liikkeenä mainittiin "laajemman kieliohjelman puolesta puhuvat". Koska varsin yleisesti näytetään luultavan, että kyseessä on viittaus kieliohjelmakomitean esityksiin, on syytä oikaista tämä väärinkäsitys. Moni seikka puhuu kiistatta sen puolesta, ettei laajemman kieliohjelman puolesta puhujilla tarkoiteta ns. Nummisen komitean esitystä.

Pääjohtaja Aho on use^assa yhteydessä, mm. Juuri Tampereella, korostanut ettei koulua voida kehittää kuulematta asianosaisia. Kieliohjelmakomitean mietintö on vasta lausuntokierrolla, joten kouluviranomaisten tulee johdonmukaisuuden vuoksi olla nyt kuulolla tässä asiassa eikä ohjaamassa yleistä mielipidettä.

Toinen syy, miksi ei voi olla kyse kieliohjelmakomitean esityksestä, on se ettei siinä puhuta mitään kansallisesta katastrofista, vaikka kiinnitetäänkin huomiota kielten tuntimäärien jatkuvaan vähenemiseen.

Kolmas syy on se, että puheessa viitataan tietämättömyyteen peruskoulun ja lukion kokonaisuudesta ja oppilaiden edellytyksistä. Komiteassahan oli edustettuna molempien kouluasteiden opettajat, kouluhallinto ja alan tutkijat, ja se kuuli myös suurta määrää asiantuntijoita, mm. lähes kaikkia kansliapäällikköjä. Todennäköisyys on ^{kuitenkin} varsin pieni, että kieliohjelmakomitean jäseniksi ja asiantuntijoiksi olisi onnistuttu keräämään vain tietämättömiä henkilöitä. Lisäksi tätä käsitystä vastaan sotii se tosiseikka, että komitea käsittelee laajalti sellaisia kielten opettamisen ja oppimisen kysymyksiä kuin kuinka monta kieltä voidaan ja on syytä opettaa, missä iässä kielten opiskelu olisi aloitettava, missä järjestyksessä kieliä olisi opiskeltava ja millaisia vaikutuksia kielenopetuksen erilaisella pituudella ja keskittämällä on. Vastaavanlaista pohdiskeluvaa otetta ei, ikävä kyllä, useinkaan tavata mietinnöissä.

Mielenkiintoisen vertailukohdan tarjoaa Lukion opetussuunnitelmatoimikunnan mietintö. Siinä toinen vieras kieli on ehdotettu valinnaiseksi kielten opetusohjelman "keventämiseksi", ts. käytännössä kieltenopetuksen vähentämistä. Kieliohjelmakomitea esittää nykytilanteen säilyttämistä, mikä ei tietenkään ole kielenopetuksen lisäämistä, tosin kyllä lukiotoimikunnan esitystä laajemman kieliohjelman kannalle asettumista. Näiden kahden komitean lähtökohdat ovat tässä kohdin erilaiset: lukiotoimikunta vetoaa kansainvälisiin vertailuihin, kun taas kieliohjelmakomitea perustaa esityksensä Suomen kielellisiin erityisolosuhteisiin ja maamme kielitaidon tarvetta koskeviin lukuisiin tutkimuksiin, jotka eivät osoita kielitaidon tarpeen vähenemistä vaan lisääntymistä. Kieliohjelmakomitea ei siis esitä tuntimäärien eikä pakollisten kieliopintojen lisäämistä nykyisestä, vaikka tätä saattaisi lähes itsestään selvänä asiana odottaa "yhden asian" edustajilta. Esittäähän mm.

lukiotoimikunta äidinkielen osuutta "vahvistettavaksi" ja komitean sihteerin oppiainetaustaa arvuutella harva erehtyisi ensimmäisessä arvauksessaankaan. Ainut kieliohjelmakomitean lisäsehdotus koskee maaan kielitaitovarannon aikasempaa tasapuolisempaa jakautumista, ts. englannin ylivallan rajoittamista ja muita tärkeitä kieliä lukevien osuuden kasvattamista.

Neljäs syy miksi ei voida viitata kieliohjelmakomitean esitykseen on se, että steinerilaisuutta lukunottamatta ajassa liikkuvilta ~~atteilta~~ sanotaan puuttuvan ^{selvää} ~~siis~~ kokonaisnäkemys ja koulutuspoliittinen tavoitteenasettelu. Nummisen komitea ei luonnollisista syistä tuppautunut määrittelemään maan yleistä koulutuspolitiikkaa, vaan pyrki pysymään lestissään eli toimeksiantonsa piirissä mutta suhteuttamaan kyllä esityksensä laajempiin kuvioihin. Tätä osoittaa se, että komitea käsittelee perusteellisesti ja hyvinkin kokonaisvaltaisesti mm. valtakunnallisen kieltenopetusjärjestelmän asemaa ja tehtäviä sekä kieliohjelman suhdetta yleisiin yhteiskunta- ja koulutuspoliittisiin tavoitteisiin. Edelleen se esittää kielenopetuksen kehittämisperiaatteet, pohtii eri kielten asemaa ja tehtäviä kielikontaktien hoitamisessa ja esittää eri kieliä koskevat määrälliset ja laadulliset tavoitteet. Näkemystä siis tuntuisi siis olevan tarjolla ja myös tavoitteita näytetään asetetun.

Edellä esitetyistä syistä "valitettavasti (!) tärkeällä asialla olevilla laajemman kieliohjelman puolestapuhujilla" ei voida mitenkään tarkoittaa kieliohjelmakomiteaa, koska mitkään luonnehdinnat eivät päde siihen. Ehkä olisi "puolesta puhujien" tulla esiin ja puhua puolestaan. On vaikea ymmärtää, mistä tällainen yleinen mutta erheellinen tulkinta johtuu, sillä eihän puheen missään kohdassa mainita komitean nimeä. Ilmeisesti äidinkielen opetuksen lisäämiseen on ollut todella aihetta, koska tekstin tulkinta näyttää yleisesti tuottavan vaikeuksia.

Sauli Takala

tutkija, kieliohjelmakomitean
sivutoiminen sihteeri